



► [Hlavní stránka](#)



ZOO report Profi 2/05

Podíl Zoo Brno na záchraně asijských želv
Rorýsi obecní v Záchrané stanici

[Zpět na ZOO report](#)

Podíl Zoo Brno na záchraně asijských želv



Během posledních let řada odborníků začala upozorňovat na nový jev, pro který se vžil název krize asijských želv. V přelidněné a stále industrializovanější jihovýchodní Asii přesáhlo využívání želv lidmi všechny limity únosnosti. Nejvíce dnes želvám škodí velký byznys, v němž jde o zisk podnikavců obchodujících s exkluzivními potravinářskými a lékárenskými výrobky. O rozvoj obchodu s želvami se nejvíce zasloužila Čína, jejíž obyvatelé

mají hluboce zakořeněný zvyk pojídat želví maso. Čínští obchodníci, kteří již téměř vyhubili želví populace ve vlastní zemi, jsou schopni zlikvidovat většinu druhů želv i u sousedů a postupně se zaměřují na širší okolí. Mají už v plánu exploatovat i Jižní Ameriku.

Zabavený náklad lodi

V posledních letech se stupňuje naléhání mezinárodních organizací i světových osobností na čínské úřady, aby důsledněji dbaly na kontrolu dodržování úmluv na ochranu přírody. Číňané oficiálně deklarují ochotu ilegální importy postihovat, praxe je však jiná: příležitostně se sice pokoušejí určité kroky provádět, stále však jde o akce symbolického významu. K tlaku ze zahraničí lze přiřadit i čin hongkonského ministerstva zemědělství (Agriculture, Fisheries and Conservation Department) a tamních celních úřadů (Customs Ship Search and Cargo Command) z 11. 12. 2001, i když tehdy už byl Hongkong zvláštní administrativní součástí Číny. V hongkonském přístavu v ten den celníci zadrželi loď z Macaa. Na její palubě bylo téměř 10 000 želv 12 druhů, určených pro čínský obchod s želvím masem. Tržní cena zásilky činila asi 3 200 000 amerických dolarů. Vědecká cena, stejně jako etický aspekt nakládání s živými tvory, se dá jen těžko penězi vyčíslit. Želv se dočasně ujala Zoologická a botanická zahrada v Hongkongu (Hong Kong Kadoorie Farms & Botanic Garden), pro držení takového množství zvířat ale neměla odpovídající technické ani veterinární zázemí. Pokus o záchranu této obrovské skupiny



želv iniciovala mezinárodní organizace Svaz pro záchranu želv (Turtle Survival Alliance,



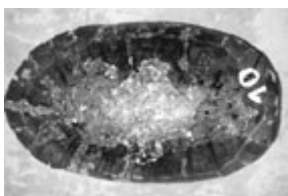
TSA), která zajistila převoz téměř 7 000 jedinců (ostatní brzy po zabavení uhynuli) do Evropy a USA. V Evropě organizovala záchranu Evropská asociace zoo a akvárií (EZA), která na starý kontinent úspěšně importovala 988 želv. Všechny se objevily 17. 1. 2002 na letišti Amsterdamu, kam je zdarma dopravila holandská letecká společnost KLM. Organizátoři rozdělili želvy do třiceti zoo jedenácti evropských

zemí i do několika privátních zařízení. České zoologické zahrady projevily velký soucit a značnou odvahu i odpovědnost, když uvolnily místo i finance pro 250 želv pěti druhů. Zoo Praha zorganizovala a zaplatila tři transporty ze Zoo Rotterdam do svých chovných zařízení. Z nich pak želvy putovaly do zoologických zahrad v Jihlavě, Brně, Plzni, Dvoře Králové nad Labem a Ústí nad Labem. Komise pro Evropské zachovné programy, která je orgánem EZA, v průběhu let 2002 a 2003 oficiálně ustanovila pro všech pět zabavených druhů želv plemenné knihy (ESB): *Heosemys spinosa* (želva ostnitá) – vedoucí Eric Ruivo, Zoo Lisabon, Portugalsko *Heosemys grandis* (želva velká, černá) – vedoucí Ivan Rehák, Zoo Praha, Česko *Orlitia borneensis* (orlicie bornejská) – vedoucí Ivan Rehák, Zoo Praha, Česko *Cuora amboinensis* (želva amboinská) – vedoucí A. Niwelinski, Zoo Plock, Polsko *Siebenrockiella crassicollis* (želva tlustohrdlá) – vedoucí A. Niwelinski, Zoo Plock, Polsko. Všech pět druhů patří do čeledi Bataguridae (starší synonymum Geoemydidae, dříve též Batagurinae jako podčeleď čeledi Emydidae). Tato pětice je reprezentativním výběrem své čeledi. Zahrnuje odlišné morfologické a ekologické typy od obrů k malým formám, od výrazně akvatických až po převážně terestrické. Všechny druhy zabavené v Hongkongu jsou vedeny v Červeném seznamu (Red Data List) IUCN jako ohrožené (endangere), například *Heosemys spinosa* či *Orlitia borneensis*, nebo zranitelné (vulnerable). Jsou rovněž zahrnuti v druhé příloze tzv. Washingtonské konvence (CITES II), limitující jejich mezinárodní obchod.

Záchrana skupiny orlicíí bornejských

Brněnská zoo se ujala dvaceti zabavených želv dvou druhů. Dne

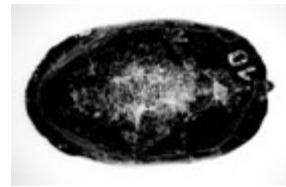
1. 2. 2002 přijala 4 samce a 6 samic želvy ostnité (*Heosemys spinosa*) a 5. 4. 2002 1 samce a 9 samic orlicie bornejské (*Orlitia borneensis*). Orlicie bornejská je největší želvou čeledi Geoemydidae. Dorůstá do délky okolo 80 cm, v rekordních případech snad i přes 1 m. Žije v sladkovodních nádržích a tocích Bornea, Sumatry a Malajsie a až do hongkonské záchranné akce, která v podstatě vytvořila evropskou populaci, byla v lidské péči mimořádnou vzácností. Do Evropy se při té příležitosti dostalo 126 jedinců.



Díky kvalitní péči veterinářů a chovatelů 16 zoo z pěti evropských zemí, kam byli tito giganti rozmístěni, nebyla mortalita (12%) tak vysoká, jak se očekávalo. Bohužel nevyvážený poměr pohlaví omezuje zakládání chovných skupin. K 20. 2. 2005 se ze skupiny zadržené v Hongkongu v Evropě nacházelo 12 samců a 56 samic. Brněnská zoo má ve své teraristické kolekci v současnosti jednoho samce a sedm samic. Společně s polskou Zoo Vratislav, která má stejný poměr pohlaví i počet jedinců, je třetí největší evropskou populací v lidské péči. Početnější skupiny vlastní nizozemská Zoo Arnhem (4, 12) a Zoo Praha (3, 7). K prvnímu evropskému odchovu zabavených orlicíí můžeme blahopřát tropické zoo Randers Regnskov v Dánsku. Evropské zahrady vynaložily nemalé finanční prostředky na



ubytování orlicí i jejich chov. V Brně jsme kompletně zadaptovali jednu z místností v suterénu Tropického království. Želvy dostaly k dispozici tři umělohmotné nádrže o rozměrech 2,5 x 1,7 x 0,6 m (délka, šířka, výška). Ve dvou byly po třech (jen samice), ve třetí čtyři (tři samice se samcem). Výšku vodní hladiny jsme udržovali mezi 35 až 40 cm. Teplota vody byla ve dne 24–27 °C, vzduch nad vodou měl 28–30 °C, pod tepelnými a světelnými zdroji 35–38 °C. V noci poklesla teplota vody na 20–22 °C. Halogenové zářiče o výkonu 500 W, umístěné ve výšce asi 30 cm, jsme nastavili na 12hodinovou fotoperiodu. Na hladinu jsme položili kusy korkové kůry, které orlicie začaly používat jako úkryty. Již druhý den po příchodu několik želv žralo nakrájené banány, hrozny, kiwi i menší plevelné rybky. Během dalších dnů želvy dostávaly i stažená a naporcovaná kuřata a holata potkanů. S velkou chutí lovily velké žížaly i větší slimáky. Někteří jedinci pozřeli dospělá imaga sarančat stěhovavých (*Locusta migratoria*) a larvy potemníků *Zophobas morio*. Asi za měsíc po příchodu do zoo začaly orlicie dostávat želatinový pudink pro vodní želvy dle receptu Haralda Artnera, šéfa rakouského Sdružení přátel želv (Austrian Club of the Chelonia Friends, SFÖ). Zároveň jsme připravili i ovocnou želatinu obsahující kousky ovoce, kompotů a vitamino-minerální přídatky (Vitamix, Plastin, sépiová kost). Vodu v bazénech jsme po každém krmení (3 x týdně) vyměnili a celou nádrž vydrhli a vymyli horkou vodou. Do čisté vody jsme 1 x týdně rozpustili asi 0,5 kg NaCl. Důkladnému veterinárnímu vyšetření jsme orlicie podrobili 15. 4. 2002. Zákrok prováděli prof. MVDr. Zdeněk Knotek, CSc., z VFU Brno a MVDr. Stanislav Mazánek, PhD., veterinář Zoo Brno. Krev na biochemický rozbor odebrali všem jedincům z horní ocasní žíly (vena coccygealis dorsalis) a také provedli podrobnou prohlídku krunýře a kůže. Četná poranění vznikla při nešetrném transportu, většinou šlo o odřeniny, byla infikována plísněmi a bakteriemi, které způsobily lokální odumírání tkáně. Většinu nekrotických ložisek veterinární lékaři odstranili, přičemž ihned jednorázově aplikovali 3% roztok peroxidu vodíku. Následovala koupel želv v roztoku hypermanganu a imaverolu a každodenní koupele v 10% roztoku jódu s aplikací přímo na poraněná a zanícená místa na krunýři. Samice jsme injekčně ošetřili antiinfektivem Baytril. Protože se rány po odstranění nekrotické tkáně ani po dvou měsících léčby ve vodním prostředí příliš nehojily, zvolili jsme radikálnější režim. Želvy jsme nechali střídat jeden den ve vodě, vždy při krmení, a dva dny na suchu – na roštích z umělohmotných přepravek na zeleninu. Na rošty jsme položili misky s vodou, nad nimi svítily 8 hodin denně UV lampy (Osram Ultra Vitalux 300 W). Náročný proces ošetřování obřích želv jsme za teplého a slunečního počasí doplňovali tak, že jsme orlicie vynášeli na sluníčko. Kládli jsme je do dětské vaničky, později jsme použili prostorný umělohmotný bazén. Slunění zpočátku trvalo 20 minut, po několika týdnech se denní dávka zvýšila až na dvě hodiny. Přitom již po několika minutách byl patrný blahodárny vliv přímého slunečního záření na postižená místa na krunýři. Za 3 až 4 týdny bylo zcela zjevné hojení míst po nekrotizaci na plastronu a karapaxu i ran na končetinách a ocase, způsobených pokousáním. Z devíti samic se nám po značném úsilí podařilo sedm zachránit. Velkou ztrátou byl úhyn samce, u něhož docházelo k opakovanému vyhřezu hemipenisu. Vyhřezlý orgán jsme omývali Ringerovým roztokem, několikrát posypali i trochou cukru, přičemž by mělo zduření hemipenisu ustoupit. Před vlastní reponací jsme cukr smyli sterilním roztokem. Po několika dnech však orgán znovu vyhřeznul, a tak jsme chirurgicky – sešitím – zúžili kloakový otvor. Po týdnu, kdy jsme samce nekrmili, byla nit odstraněna. Za několik hodin však nastala další recidiva. Během následujících dnů se stav zhoršoval a měsíc poté, co se poprvé objevily příznaky vyhřeznutí, samec uhynul. Po doporučení koordinátora chovu a vedoucího evropské plemenné knihy orlicí bornejských Dr. Ivana Reháka, CSc., ze Zoo Praha získala brněnská zoo v prosinci 2004 druhého samce, pocházejícího z další zabavené zásilky. Po třech letech intenzivní léčby a každodenní péče je brněnská skupina orlicí z nejhorsšího venku a zdravotní stav jejích členů lze označit jako stabilizovaný. Dva jedince se nám podařilo umístit do expoziční části, ostatní zatím zůstávají v zázemí pavilonu Tropické království. Nyní se musíme zamyslet nad tím, co bude dál. Abychom mohli pokračovat v úspěšném chovu, musíme fascinujícím sladkovodním želvím obrům vytvořit přijatelnější životní podmínky: potřebovat budou například větší plochu vodní hladiny a současně také dostatečný prostor na souši.



Záchrana skupiny želv ostnitých

Želva ostnitá má v jihovýchodní Asii zdánlivě velké geografické rozšíření. Areál, který obývá, je však roztržštěn, nepočetné populace se uchýlily do malých izolovaných oblastí v Myanmaru (Barma), Thajsku, Malajsii, Sumatře, Indonésii, Singapuru a na Filipínách. Všude tam lidé vzácně nalézají želvy ostnité ve stinných nížinných i horských pralesích až do výšky 1000 m n. m., o něco častěji je objeví zemědělci v zavodněných rýžových polích. V evropských zoo byla tato želva vždy vzácností a nikdy se ji na našem kontinentě nepodařilo rozmnožit. Jediný úspěšný odchov na světě udává Zoo Atlanta v USA, a to v roce 1991. Během hongkonské akce importovala TSA do Evropy 283 jedinců, které EAZA rozdělila mezi 25 zoo z devíti zemí a 5 soukromých chovatelů. Mortalita byla nečekaně vysoká, téměř 60 %. V 18 evropských zoo se k 28. 2. 2005 vyskytovalo 21 samců, 33 samic a 10 jedinců neznámého pohlaví. Nejpočetnější chovné skupiny byly v Zoo Rotterdam (2, 5), Zoo Whipsnade (3, 3), Zoo Jersey (2, 4, 2), Zoo Chester (2, 4) a v Zoo Ostrava (2, 4). V českých zoo jsou mimo Ostravy nejvýznamnější dvě skupiny, a to pražská (1, 3) a brněnská (1, 3). Při příchodu



do Brna, který se uskutečnil 1. 2. 2002, se většina želv ostnitých (4, 6) nacházela v kritickém stavu způsobeném především dysfunkcí zažívacího traktu po dlouhém hladovění, primárně spojenou se stresem a dehydratací. Stres a neschopnost želv adaptovat se na nové prostředí způsobil nechutenství. Ze zabavených plazů to byly právě želvy ostnité, u nichž se symptomy anorexie projeví měrou vrchovatou. Prvotním cílem léčby byla stabilizace vodního režimu a povzbuzení perfuze ledvin. Šesti želvám (3, 3) jsme perorálně podávali Ribgerův roztok, a to denně 20–40 ml.kg⁻¹ ž. h. Chuť k jídlu jsme stimulovali injekcemi vitamínu B-komplex (0,25–0,50 mg.kg⁻¹ ž. h.) a žaludeční sondou podávaným hovězím sérem Boviserin (2 ml.kg⁻¹ ž. h.). Vzhledem ke značnému vyhladovění těchto šesti želv jsme přistoupili k nucenému krmení sondou. Pokud zvířata nežerou delší dobu, jejich trávicí soustava nesnese přirozenou potravu; takoví jedinci musejí dostávat jen potravu lehce stravitelnou, podobnou kojenecké výživě. Začali jsme mrkví a postupně zvyšovali podíl bílkovinných složek. Dávky se pohybovaly v rozmezí 10–15 ml.kg⁻¹ ž. h. Nucené krmení bylo pro zvířata obrovsky stresující: zcela vyčerpané želvy s posledním zbytkem sil zatahovaly pevně hlavu do krunýře, když jsme jim chtěli zavést žaludeční sondu, hlava šla jen stěží vytáhnout... Z šesti jedinců bohužel nepřežil žádný. Druhou skupinu (1, 3) jsme umístili do expozičního terária s bazénem, osázeného rostlinami, vysokou vzdušnou vlhkost jsme podporovali každodenním rosením. Umělé krmení jsme nepoužili, manipulaci se želvami jsme omezili na minimum. Denně jsme želvám předkládali nejružnější rostlinné i živočišné krmivo, první příjem potravy jsem pozoroval hned druhý den ráno: jedna ze samic si pochutnávala na banánu. Během dalších dnů se přidaly další dvě samice a nakonec i samec. V současnosti želvy krmíme 2x až 3x týdně. Asi 60 % potravy tvoří nejružnější nakrájené ovoce a zelenina lehce posypaná některým z vitamino-minerálních přípravků (Vitamix, Plasti, Roboran). Zbytek potravy tvoří živočišná složka v podobě holat myší a potkanů. Podle možností jim nabízíme i žížaly a slimáky. Naše zvířata výrazně preferují živočišný protein, maso si berou přímo z pinzety. Příjem živočišné potravy musíme regulovat. Třileté zkušenosti s chovem želv ostnité potvrdily známý poznatek: anorexii lze překonat jen při důkladné znalosti biologie druhu. Teplota a vlhkost prostředí, jakož i omezení stresových situací měly zásadní vliv na příjem potravy a tím samozřejmě i na celkový stav želv.

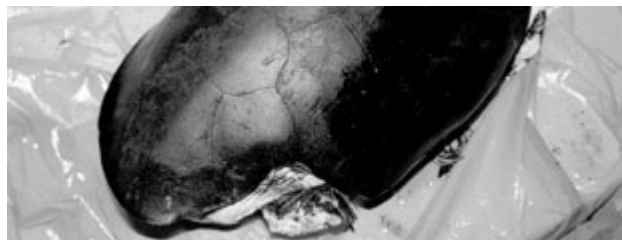
Závěr

Myslím si, že české zoologické zahrady hrály při záchraně asijských želv velmi pozitivní roli, Česká republika ukázala světu, že není „pouhou zemí pašeráků“. Téměř čtvrtina želv, které se při hongkonské krizi dostaly do Evropy, našla útočiště právě v Česku. Z 36 prioritních druhů želv, pro které je chov v lidské péči asi už jediným způsobem přežití, brněnská zoo chová 7 druhů. Vedle orlicie bornejské (*Orlitia borneensis*) a želvy ostnité (*Heosemys spinosa*) jsou to želva velká (*Heosemys grandis*), želva amboinská (*Cuora amboinensis*), želva pavoučí (*Pyxis arachnoides*), želva paprscitá (*Geochelone radiata*) a želva zelenavá (*Testudo hermanni*). Aktivní přístup Zoo Brno k záchraně dvou druhů asijských želv ukazuje na správně zvolenou cestu při ustanovení záchranných chovů. Naše vědomosti o životních potřebách orlicí bornejských a



želv ostnitých, i o nich samotných, byly před třemi lety mizivé. Těší mne, že jsme mezitím dosáhli velkého pokroku v rozvoji chovné metodiky a že naše usilovná péče napomohla k odstranění psychických a fyzických traumat zachráněných zvířat.

Michal Balcar (foto autor)



Fotografie k článku: (v pořadí shora dolů)

Samec orlície bornejské (Orlitia borneensis)

Želva ostnitá (Heosemys spinosa)

Typické nekrotické změny na plastronu u orlície bornejské těsně po importu

Hlava orlície bornejské

Orlície bornejská – stav karapaxu k 7. 10. 2002

Orlície bornejská – stav karapaxu k 10. 8. 2003

Vyhřeznutý hemipenis u samce orlície bornejské

Chybějící zadní část karapaxu a hluboká nekróza zadní končetiny u orlície bornejské

Rorýsi obecní v Záchrané stanici



Mezi ptáky, které lidé přinášejí do naší Záchrané stanice pro handicapované živočichy, bývají – a to především začátkem léta – rorýsi obecní (*Apus apus*). V roce 2004 stanice přijala devět rorýsů; pět z nich po vyléčení vypustila zpět do přírody, čtyři bohužel uhynuli. Následující řádky chceme věnovat zkušenostem, které jsme získali při péči o zraněné dospělé rorýse či o nalezená mláďata, která ještě neumějí létat.. Vzhledem ke krátkým nožkám (*apus* znamená beznohý), které slouží k zachycení na

skalních stěnách, a dlouhým křídům nejsou tyto vynikající letci schopni vzlétnout ze země. Pokud na ni spadnou nemocní nebo zranění rorýsi, jsou odsouzeni k smrti. Zachránit je může pouze pomoc člověka. Odchovávat a léčit divoké ptáky je ale velmi těžké. Nejčastějším poraněním, se kterým se dostávají do zoo, je zlomené křídlo. Duté ptačí kůstky jsou jemné a křehké, lámou se nepravidelným lomem a srůstají kalusem – změněnou kostní tkání. Pro tvora, jehož úspěch závisí na letecké zdatnosti, je to obrovský handicap. Zdravotní stav navíc zhoršuje stres, který u dospělých ptáků vyvolává dotyk lidských rukou, ba dokonce jen lidská přítomnost. Největší šanci na přežití mají dokrmená mláďata, která se pokoušela vylétnout a skončila na zemi. Většinou jsou jen dehydrovaná a hladová, ale jejich schopnost udržet se v takzvaném hladovém spánku jim dává šanci přežít. Těmto ptákům pomůže zlepšit kondici, když jim podáme vodu s glukózou a probiotiky či vařené drůbeží maso, rozmixované na velmi jemnou kaši a ředěné vodou. Dobrou náhradní výživu představuje také obsah

vytlačený z moučného červa. Důležité je, aby v soustu nebyl žádný chitin, kterým by se mohl ucpat zažívací trakt. Mláďata si rychle zvykají na manipulaci a na přiblížení člověka nereagují poplašeně. Někteří mladí rorýsi vydávají zvláštní šelestivý zvuk, když se k jejich zobáčku přiblíží pipeta s potravou. Lze je trénovat v lezení po kůře, zácloně nebo hrbolaté zdi, aby si procvičovali křídla a naučili se startovat k letu. Jakmile se octnou v optimálním výživovém stavu a křídla je unesou, můžeme je vypustit na svobodu. Nejlépe v místě, kde byli nalezeni, nebo tam, kde se mohou přidat k nějakému hejnu. Je nutné je vyhodit do výšky nebo pustit z vyvýšeného místa, aby pod křídla nabrali vztlak. Ale ani potom nemají vyhráno. Záleží už jen na nich, jak silná bude jejich vůle k životu a jak uplatní instinkty pro přežití. Mezi jedinci, kteří se dostali do Zoo Brno v roce 2004, byl například rorýs, který zaletěl do místnosti v kasárnách. Voják, který jej donesl, se domníval, že jde pravděpodobně o mládě sokola. (Zahnutý zobák často vede nálezce rorýse k přesvědčení, že jde o dravce.) Pták zůstal v naší péči asi týden a bez úhony jsme jej vypustili mezi vysoké stromy, nad nimiž kroužili další rorýsi. Jednoho mladého rorýse, opravdu příjemného společníka, se nám podařilo odchovat společně se sedmi mladými jiříčkami, jejichž hnízdo za bouřky spadlo na zem. Naštěstí byla ptáčata obou druhů už opeřená a neztratila krmivé reflexy. Brzo se adaptovala na náhradní podmínky v zázemí pavilonu exotických ptáků. Veselá společnost působila na mládě rorýse jako uklidňující faktor i dobrý příklad. Od jiříček toho hodně okoukal a během jejich krmení začal záhy vydávat charakteristický krmivý zvuk a aktivně se dožadoval jídla. Mláďata dostávala máčené čerstvě svlečené moučné červy a jejich vývojová stadia, mix našlehaný z třešňového masa, probiotika Promotor a Avibion. Po ránu jsme jim pipetou do zobáku podávali vodu s glukózou. Mladý rorýs měl opravdu velké štěstí. Příliš nezhubnul, měl už od rodičů dobrý výživový základ, avšak stále ještě reagoval jako mládě sedící na hnízdě a čekající na potravu. Když jiříčky začaly vylézat z krabice (byly stále zdatnější a poletávaly po místnosti), také rorýs zatoužil po letu a začal trénovat. Zpočátku lezl po stole, později šplhal po zácloně a pak asi z výšky dvou metrů se spustil a zakroužil. Většinou skončil někde v koutě na zemi. Trénink však přispěl k tomu, že rorýsovi natolik zesílily svaly ovládající křídla, že jsme jej v polovině srpna mohli vypustit i s jiříčkami do opuštěného Růženina lomu na kopci Hády, kde oba druhy hnízdí. Doufejme, že se v přírodním prostředí naši odchovanci adaptovali a že přežili i další těžkosti ptačího života. S kolibříky a klechy se rorýsi řadí do řádu svišťounů, jehož zástupci patří mezi nejobratnější letce v ptačí říši. V Evropě žijí dva druhy rorýsů – rorýs obecný a rorýs velký. Rorýs obecný patří u nás mezi zvláště chráněné druhy. Obývá celou Evropu až po nejsevernější část Skandinávie a dále oblast rozkládající se od severní Afriky přes Asii až do Mongolska a Číny. Patří mezi druhy, které se dokázaly přizpůsobit lidské činnosti, a tak, ačkoli byl rorýs původně obyvatelem skalních stěn a útesů, dokáže hnízdit ve výškových budovách, za komíny, na kostelních věžích. Zřídka hnízdí i v dutinách nebo štěrbinách vysokých stromů. Ve vzduchu tráví většinu života, za letu přijímají potravu, páří se i spí. Velmi společenská ptáci přilétají koncem dubna až začátkem května ze zimovišť v subsaharské Africe, v hlučných hejnech se při toku ozývají pronikavým křikem. Koncem května začínají samičky klást dvě až tři bílá vejce do hnízda z pírek a stébel, spleného slinami z velkých slinných žláz. Po 18 až 19 dnech se líhnou holá mláďata, brzo obrůstající šedým prachem. Když žadoní o potravu, neotvírají zobáčky jako mnoho jiných ptáků, nýbrž tahají rodiče za peří na krku a ti jim pak vyvrhují do široce otevřeného zobáku kouli nejjemnějšího hmyzu. V hnízdě zůstávají mláďata kolem šesti týdnů. Při výletu jsou plně samostatná a od dospělých je rozeznáme jen podle širších křídel a baculatější postavy. Rorýsi se živí takzvaným vzdušným planktonem, hmyzem, který nachytají za letu – vystoupají přitom až do výšky přibližně dvou kilometrů. Nepříznivé povětrnostní podmínky, které výrazně ovlivňují nabídku potravy, mohou donutit celá hejna, aby opustila hnízdiště a odlétla do teplejších oblastí s dostatkem potravy. Starší mláďata mohou kritické období přežít díky schopnosti snížit tělesnou teplotu a zpomalit dýchání a metabolismus. Stav podobný zimnímu spánku může mládě udržet přes týden o hladu, přičemž dochází ke ztrátě až 2/3 tělesné hmotnosti. Do hladového spánku upadají i dospělí rorýsi, kteří dokáží přežít ztrátu 1/3 hmotnosti. Koncem července a začátkem srpna odlétají jako první z tažných ptáků, cestou do zimoviště denně zdolají kolem 500 kilometrů. Nejstarší známý rorýs obecný dosáhl věku 21 let a během migrací z Evropy do jižní Afriky a zpět nalétal přes pět miliónů kilometrů.

Lubica Hrdinová

Fotografie k článku:

Rorýs obecný (Foto: Eduard Stuchlík)